

Himnusz.*

Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk,
Rabok reménye, jószág és erő,
Egyetlen vagy Te, kit hiszünk, imádunk
S kit áld a boldog, vár a szenvedő.
Egyetlen vagy Te, győzhetetlen várunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk.

Dicsőít Téged csillagoknak ezre,
Feltámadó nap, ébredő madár,
Kifesző bimbók ártatlan szerelme,
Suttogó patak, zúgó tengerár.
Dicsőít Téged mi egész világunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk.

Téged tudunk mérhetetlenségben,
Világok mélyén, szívek rejtekén,
Ember sorsában, népek végzetében —
Téged tudunk, Te szent, örök remény.
Téged remélünk, Tégedet csodálunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk.

Nincsen más élet, nincsen más igazság —
Tebenned van csak, benned egyedül,
Kinek szívét a földön megtapossák,
Meggyógyul, hogyba Hozzád menekül.
Meggyógyul Nálad minden földi gyászunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk.

Ha bánat ér, ha fáj a lánc, a börtön,
Vigaszt Te adsz a szenvedés között:
S tömegsirokról messze harcmezőkön
Virágot hajt a véráztatta rög.
Koporsók mélyén — ott is megtalálunk
Erős kösziklánk, örök igazságunk.

Ki Benned bízik, annak szent a rabság
S bilincs vasán is boldog és szabad!
Mert Te vagy élet, végtelen szabadság,
Feltámadás és boldog virradat!
Benned bízunk mi, győzhetetlen várunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk!

Tengerek árján vijjanak bár vészek,
Egész világ is törjön ellenünk,
Rendüljenek meg völgyek és bércek:
Mi meg nem ingunk, csak Te légy velünk!
Tebenned bízva rendületlen állunk,
Erős kösziklánk, örök igazságunk!

Bencze Domokos.

* Az Unitárius Irodalmi Társaságnak 1921 évi közgyűlésén 100 L-val jutalmazott költemény.

LEGRÉGIBB ADATAINK UNITÁRIUS TEMPLO- MAINKRÓL PÜSPÖKI EGYHÁZVIZSGALATI JEGYZŐKÖNYVEINKBEN 1789-IG.

Az unitárius templomok legnagyobb részéről az 1789. évi püspöki vizsgálat jegyzőkönyveiben vannak az első részletes, bő adatok.

Ez a 822 lapra terjedő, kétkötetes nagy, ívrét jegyzőkönyv *Lázár István* püspök egyházvizsgálati látogatásairól készült s mindenütt részletesen leírja a templomépületet is.¹ Pontos és kimerítő leltára, pompás állapotrajza egyházközségeink mindenféle vagyoni-állományának; de sajnos, csak a *torda-aranyosi, udvarhelyi, keresztúri és háromszéki* egyházközségeket foglalja magában.² A *küküllői* és *marosi* egyházkörök hasonló értékes, részletes leírásai 1803-ban, majd 1816—17-ben, a *felső fehérei* 1827-ben készültek el. A *kolozsdobokai* körből egyáltalán nélkülözzük azokat.

Az 1789-i följegyzések összes egyházközségeinknek kétharmadáról nyújtanak adatokat s a legtöbbször első följegyzések számos műemlékjellegű templomunkról. Főbecsük egyháztörténeti vonatkozásukon kívül éppen abban áll, hogy nemcsak némely ma is fennálló emlékünk leírását olvassuk bennük, hanem azóta lebontott és másutt sehol le nem írott emlékeinkről képet nyertünk belőlük s a leírásokból következtetni tudunk az épület stílusára és ezzel hozzávetőlegesen építési korára. Kincsek ezek a pontos, becsületes, nagy kötetek egész erdélyi magyar művelődéstörténetünk nézőpontjából is.

Az 1789 előtti püspöki vizsgálati jegyzőkönyvek részletes-ségben meg sem közelítik ezeket. Csupán az 1692—93-i generalis visitatio jegyzőkönyve hasonlítható össze velük, de ebből a templomépületek leírásai teljesen hiányoznak. Összesen hat kötet van 1789 előtti, de ezekben összesen együtt sincs megközelítő értékű följegyzés templomainkról, tornyainkról és néhol templomkastélyainkról, mint az 1789-i jegyzőkönyvekben. Mégis együtt

¹ Egész terjedelmében közöltük belőle a *bölöni, homoródszentmártoni, nagyajtai, sepsiárkosi* és *székelyderzsi* templomkastélyok és templomok adatait, a *Dolgozatok* stb. folyóirat 1916. évi, 105—117. lapjain. A templomokról szóló egész anyag nyomtatásban 10—12 ívre becsülhető. Közléséről a mai árviszonyok mellett le kell mondanunk.

² Hogy többről akkor nem is készült el, arra épen az enged következtetni, hogy 1803-ban a marosi és küküllői körben is hasonló részletességgel történik meg minden összeírás, ami fölösleges lett volna, ha azelőtt ezek is elkészültek volna.